7/5451

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

ANKARA

SAYI :B100TSH0160002
KONU:Yazılı soru önergesi

17.01.02 804

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE

İLGİ :8.Ocak.2002 tarih ve 12775 sayılı yazınız

Sakarya Milletvekili Sayın Osman Fevzi Zihnioğlu'nun bazı depremler sonrasındaki ilk sağlık müdahalesine ilişkin 7/5451 esas no ve 12787/30558 sayı kayıt numaralı yazılı soru önergesine ilişkin cevabi yazımız ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Doç.Dr.Osman DURMUŞ
Bakan

Önergenin Sahibi : Sakarya Milletvekili Sayın Osman Fevzi Zihnioğlu
Önergenin Konusu : Bazı depremler sonrasındaki ilk sağlık müdahalesi

EKLER:
EK-1 Cevap Metni

7/5451

Sakarya Milletvekili Sayın Osman Fevzi ZİHNİOĞLU'nun bazı depremler sonrasındaki ilk sağlık müdahalesine ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır.

SORU: 1993 tarihli Erzincan, 1997 tarihli Adana ve 17.8.1999 Marmara depremi sonrasında Bakanlığınızca ilk sağlık müdahalesi ne şekilde gerçekleşmiştir.

CEVAP: Depremler sonrasında Sağlık Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen sağlık hizmetleri aşağıda belirtilmektedir.

BAKANLIK KRİZ YÖNETİMİ

Depremleri müteakip Bakanlık Kriz Merkezi derhal toplanmış, Başbakanlık Kriz Merkezinden gelen emirleri Bakanlık adına değerlendirerek, valilik kriz merkezlerinden ayrı olarak illerde kurulan sağlık müdürlüğü kriz merkezleri ile koordinasyonu sağlamıştır. Bakanlık Kriz Merkezince afet bölgesinde ihtiyaç duyulan tıbbi malzeme, personel vb. ihtiyaç talepleri tedarik edilmiş, yurt içi ve yurt dışından yapılan insani ve tıbbi yardımların afet bölgelerine planlı bir şekilde sevki sağlanmış, bölgede verilen tüm sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi ve oluşan aksaklıkların giderilmesi sağlanmıştır.

Deprem bölgelerinin her birine Bakanlık tarafından afet konusunda deneyimli bir Genel Müdür Yardımcısı ve Daire Başkanı il koordinatörü olarak görevlendirilmiştir. Deprem bölgesindeki Sağlık Müdürlüğü ve diğer hizmet binalarının depremden zarar görmesi, binalara girilememesi ve deprem illerindeki sağlık personelinin olayın şokunda olması nedeniyle verilmesi gereken sağlık hizmetlerinin yapılandırılması ve planlanması amacıyla Sağlık Müdürlükleri yeniden yapılandırılmıştır. Bu amaçla deprem sonrası verilmesi gereken sağlık hizmetlerinin öncelikleri saptanarak Sağlık Müdürlüklerince gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Bakanlıkça görevlendirilen Genel Müdür Yardımcısı ve Daire Başkanı başkanlığında bölgedeki sağlık hizmetleri; Bulaşıcı Hastalıklar, Çevre Sağlığı, Acil Yardım ve Kurtarma Hizmetleri, Personel Şubesi İdari ve Mali İşler şeklinde yeniden organize edilmiş ve yapılandırılmıştır. Böylece bölgede verilen sağlık hizmetlerinin daha iyi organize olması, gönderilen her türlü malzeme ve personel kayıtlarının düzenli tutulması sağlanmıştır.

Ayrıca deprem illerinde bulaşıcı hastalıklar yönünden alınması gereken önlemler ile verilmesi gereken sağlık hizmetleri ile ilgili olarak bir hekim sorumluluğunda çevre sağlığı teknisyeni, sağlık memuru, hemşire, tıbbi teknolog ve laboratuar teknisyeninden oluşan yeterli sayıda gezici sağlık ekipleri oluşturulmuş, böylelikle deprem bölgeleri bulaşıcı ve salgın hastalıklar yönünden denetim altına alınmıştır.

Bakanlığımızca depremlerin meydana gelmesini takiben acil yardım hizmetlerine ilave olarak koruyucu sağlık hizmetlerine ağırlık verilmiştir. Bölgedeki hasarsız sağlık ocakları faaliyete geçirilerek hizmetlerin normale döndürülmüş, hasarlı olan sağlık ocaklarının bahçelerine kurulan Bakanlığımızca temin edilen çadırlarda da birinci basamak sağlık hizmetleri verilmeye başlanmıştır. Ayrıca gezici ekipler oluşturularak birinci basamak hizmetlerinin güçlendirilmesi sağlanmıştır.

ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ

Depremi takip eden ilk saatlerden itibaren bölgeye 24 saat çalışma esasına göre faaliyet gösteren 112 Acil Yardım ve Kurtarma Ambulansları ile Acil Yardım ekipleri gönderilmiş ve çalışmalara başlanmıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere diğer kurumlarla işbirliği içinde yaralıların başta Bakanlığımıza bağlı hastaneler olmak üzere tüm kamu ve özel hastanelere taşınması için hava, deniz ve karayolu ile çevre illerdeki hastanelere nakli gerçekleştirilmiştir.

Acil yardım ve kurtarma hizmet birimleri deprem bölgesinde sürdürülen arama ve kurtarma hizmetlerine aktif olarak katılmış, enkaz altından çıkarılan afetzedelere olay yerinde bu ekiplerce ilk ve acil tıbbi yardım yaparak afetzedeler bölgede kurulan seyyar hastanelere veya hava-deniz köprülerinin bulunduğu nakil noktasına taşınarak tedavilerinin yataklı tedavi kurumlarında yapılması sağlanmıştır.

Afetin ilerleyen günlerinde 112 Acil Yardım ve Kurtarma ekipleri ve ambulansları deprem

bölgesinde oluşturulan geçici iskan sahalarındaki çadır kentlerde gezici sağlık hizmeti vermişlerdir. Bu hizmetler;

1. Çadır kentlerde oluşturulan sağlık ünitelerinde poliklinik hizmeti,
2. Temiz ve güvenli su sağlanması ve suların kontrolü,
3. Tespit edilen vakaların izlenmesi ve değerlendirilmesi çalışmaları,
4. Bağışıklama çalışmaları,
5. Halk eğitimi çalışmalarını içermektedir.

TEDAVİ HİZMETLERİ

Depremin akut etkisinden zarar gören hastanelerin vermesi gereken sağlık hizmetleri eksikliğini gidermek amacıyla geçici hizmet yerleri tespit edilmiş ve bu amaçla illerde depremden direkt etkilenmeyen, ulaşımı kolay, hasta naklinin kolay yapılabildiği yerlerde çadır poliklinikler kurulmuştur. Bu polikliniklerde çevre illerden gelen ve afet ilinde depremden etkilenmeyen uzman ve pratisyen hekimler afetzedelere gerekli tıbbi müdahaleyi yapmışlardır.

Bölgede Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü üreme sağlığı hizmetlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi kapsamında gebe izlemelerine devam edilmiş ve doğumlar gerçekleştirilmiştir.

Bölgede ihtiyaç duyulabilecek ilaçlar ve tıbbi sarf malzemelerinin bölgeye gönderilmesi İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde yürütülmüştür.

Ülkemize gelen ve gelmek isteyen yabancı ekipler ile sağlık yardım malzemeleri Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi ve Dışişleri Bakanlığı Kriz Merkezi ile işbirliği içerisinde yönlendirilmiş ve Bakanlığımızca ihtiyaç duyulan bölgelerde görevlendirilmiştir.

BULAŞICI HASTALIKLARIN KONTROLÜ VE ÖNLENMESİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bölgelerde bulaşıcı hastalık riskinin çok az olmasına rağmen çevrede oluşan ekolojik değişiklikler, deprem sonrası oluşan nüfus hareketleri, alt yapının zarar görmesi rutin olarak verilen koruyucu sağlık hizmetlerindeki aksamalar nedeniyle bulaşıcı hastalık riskinin arttığı düşünülmüştür. Bölgede gelişmesi muhtemel (Tifo, Paratifo, Dizanteri, Non spesifik gastroenteritler, Hepatit A v.b.) bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla sağlık ekipleri oluşturulmuştur. Bu ekiplerin çalışma prensipleri ve görev analizleri, Bakanlığımız tarafından hazırlanan bir tamimle belirlenmiştir.

Bu tamim doğrultusunda deprem felaketinden etkilenen illerde il sağlık müdürlükleri bünyesinde il sağlık müdür yardımcısı başkanlığında bulaşıcı hastalıklar şube müdürü, gıda ve çevre sağlığı kontrol şube müdürü ve halk sağlığı laboratuarı sorumlu müdüründen oluşan **merkez salgın kontrol ekibi** oluşturulmuştur. Bu merkez salgın kontrol ekibine bağlı olarak illerde **gezici salgın kontrol ekipleri** oluşturulmuştur.

Ayrıca deprem felaketi sonrası bölgede çıkabilecek olası salgın hastalıkların önlenmesi, erken tanı ve verilerin sağlıklı değerlendirilebilmesi amacıyla, bölgede bulunan halk sağlığı laboratuarlarının lojistik olarak desteklenmesi ve hizmetin koordinasyonu Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığınca üstlenilmiştir.

Bölgedeki sağlık ekipleri bulaşıcı hastalıkların kontrolü için;

- Temiz ve güvenli su sağlanması, suların kontrolü,
- Gıda sağlığı çalışmaları,
- Atık ve artıkların sağlıklı yok edilmesi ve kontrolü,
- Vektörlerin kontrolü çalışmaları,
- Tespit edilen vakaların izlenmesi ve değerlendirilmesi çalışmaları
- Bağışıklama çalışmaları
- Halk eğitimi çalışmalarını yürütmüşlerdir.

Ayrıca bulaşıcı hastalıklar yönünden riskli olan toplu yaşam alanları olan çadır kentlerde ve deprem nedeniyle nüfusu artan kırsal kesimde aktif sürveyans çalışmaları yürütülmüştür.

Bölgede kurulan laboratuar merkezleri tarafından hazırlanan transport besi yerleri, bölgede sağlık hizmeti veren tüm kamu ve özel sağlık birimlerine dağıtılarak, alınan örnekler Sağlık Müdürlükleri tarafından ring seferi ile toplanarak laboratuara getirilmiş ve analizleri yapılmıştır.

Bağışıklama Çalışmaları

Deprem bölgesinde kesintiye uğrayan soğuk zincirden etkilenen tüm aşılar imha edilmiştir. Rutin aşılama çalışmalarının başlatılabilmesi için bölgedeki tüm sağlık kurumlarının elektrik altyapısı tamamlanmıştır. Aşı ile korunabilir hastalıklar yönünden, tüm sağlık kurumlarının soğuk zincir ve aşı durumu tespit edilerek aşı ve enjektör dağıtımı tamamlanmıştır.

Deprem yaralıları için bölgeye tetanoz aşısı ve serumu, gazlı gangren serumu ulaştırılmıştır. Tetanoz aşışı tüm yaralılara uygulanmıştır.

Rutin Bağışıklama Çalışmaları

Deprem nedeniyle bölgede uzun süreli elektrik kesintisi meydana gelmiştir. Bu kesinti sonucu bölgedeki bütün sağlık kurumlarının stoklarında bulunan aşılar bozulmuş olabileceği göz önüne alınarak bu aşılar rutin aşılama hizmetlerinde kullanılmayıp derhal imha edilmiştir. Bölgede soğuk zincir şartları sağlandıktan sonra bu aşıların yerlerine illerin ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda aşı sevkıyatı yapılmıştır.

ÇEVRE SAĞLIĞI HİZMETLERİ

Afet durumlarında çevre sağlığının korunması, sağlıklı gıda temini ve salgın hastalıkların önlenmesi amacıyla yapılması gereken faaliyetler planlanmış ve uygulanmıştır.

Faaliyet Konuları:

1) Su hijyeninin ve sağlıklı içme ve kullanma suyunun sağlanması,
2) Temiz ve sağlıklı helaların kurulması ve hijyenik bir şekilde kalmasının sağlanması,
3) Çöplerden kaynaklanabilecek sorunların ortadan kaldırılması,
4) Cesetlerden kaynaklanabilecek sorunların önlenmesi,
5) Dezenfeksiyon ve vektörlerle savaş uygulamaları,
6) Sağlıklı gıda teminin sağlanması ve bozulmuş gıdaların imhası,
7) Halkın çevre sağlığı ve salgın hastalıklar konusunda eğitimi,
8) Toplu halde yaşanan yerlerin çevre sağlığı yönünden kontrolü,

Su Hijyeni, Sağlıklı İçme Ve Kullanma Suyunun Sağlanması

Deprem bölgesindeki yerleşim yerlerinin sağlıklı su ihtiyacını karşılamak amacıyla Bakanlığımız koordinesinde ruhsatlı olan doğal kaynak suları bölgeye sevk edilmiştir.

Su konusunda halkın kullandığı su kaynakları belirlenmiş ve bunların sağlıklı ve hijyenik olması için yapılacaklar planlanmıştır.

Buna göre halkın kullandığı su kaynakları:

- Özel firmalarca sağlanan ticari markalı pet şişe suları,
- Belediyeye ait ve çevre illerden yardım amaçlı gelen su tankerleri,
- Başlangıçta kısıtlı olarak verilen şehir şebekesi,
- Sondaj ve keson su kuyuları,
- Çeşitli kapasitelerdeki su depoları,

Halk içme suyunu dışarıdan çok miktarda gelen pet şişelerden karşılamaktadır. İlk günden itibaren gerek anonslarla gerekse birebir görüşmelerle içme suyu olarak sadece bu suların kullanılması yönünde halk uyarılmış ve halkın büyük ölçüde bu çağrıya uyduğu tespit edilmiştir.

Yardım amaçlı çevre il ve ilçelerden gelen sularda sorun olmaması için şehir girişlerine birer ekip yerleştirilerek bütün tankerlerin klorlanması sağlanmıştır. Bu iş yapılırken kolluk kuvvetlerinden yardım alınmış ve klorlanan her tankere klorlandığına dair bir belge verilmiştir. Halk uyarılarak tanker sularının sadece kullanma suyu olduğu, içilmemesi ve belgesiz tankerlerden kesinlikle su alınmaması istenmiştir.

Halkın bir diğer su kaynağı olan kuyuların da kontrol altında tutulmasına ve etkin bir şekilde klorlanmasına karar verilmiştir. Bu amaçla kurulan ekipler, her gün bu kuyuların bulunduğu yerleri tespit ederek klorlama yapmış ve bu kuyuların büyük ölçüde kontamine olabileceği düşünülerek halkı bu suların içmemeleri yönünde uyararak ferdi dezenfeksiyon amaçlı damlalıklı klor solüsyonu dağıtılmıştır.

Uygun olmadığı belirlenen su kaynaklarının kullanımı engellenmiş ve klorlandıktan sonra kullanıma sunulmuştur.

Temiz ve sağlıklı su temininde halkın ferdi su dezenfeksiyon solüsyonlarını kullanması hayati önem taşımaktadır. Bu gerçekten hareketle her ilde birer ekip oluşturularak ferdi damlalıklı klor solüsyonu hazırlanması sağlanmıştır. Bu ekipler bir klor intoksikasyonuna mahal vermemek için her saat başı 10 dakika ara vererek çalışmışlar ve her gün ekipteki personel değiştirilmiştir. Ayrıca yine ferdi su sanitasyonunda kullanılmak üzere ferdi klor tabletlerinin de dağıtımı yapılmıştır. Sahaya çıkan bütün ekiplere klor solüsyonu ve tableti dağıtma görevi verilmiştir.

Temiz Ve Sağlıklı Helaların Kurulması Ve Hijyenik Bir Şekilde Kalmasının Sağlanması

Temiz ve sağlıklı tuvalet için ekipler görevlendirilmiştir. Bu ekipler Belediyeler ile işbirliğiyle mevcut helaların hijyenini sağlama ve çevredeki dışkı ve idrarların kireçlenmesi faaliyetini yürütmüşlerdir.

Belediye araçları ile birlikte dolaşan bu ekipler, aracın temizlediği helaların çeşitli dezenfektanlarla dezenfekte edilmesini ve helalarda sürekli çamaşır suyu, sabun gibi temizlik malzemelerinin mevcut olmasını kontrol etmişlerdir.

Yardım olarak gelen seyyar tuvaletlerin yerleri yine Belediyeler ile koordinasyon halinde bu ekipler tarafından belirlenmiş ve bu ekipler seyyar tuvaletlerin yerleştirilmesine de nezaret ederek gerekli sağlık önlemlerinin alınmasını sağlamıştır.

Hasar görmeyen ev ve okul, hastane gibi resmi kuruluşların da tuvaletleri aynı şekilde ekiplerimizce sağlıklı hale getirilerek halkın kullanımına açılmıştır.

Çöplerden Kaynaklanabilecek Sorunların Ortadan Kaldırılması

Çevre sağlığının korunmasında ve salgın hastalık tehlikesinin ortadan kaldırılmasında büyük önem taşıyan çöplerin kontrol altına alınması için özel olarak ekiplerimiz görevlendirilmiştir.

Çöplerin kireçlenmesi ve ilaçlanmasında görevli ekiplerimiz sürekli bu işi yürütmüş, ayrıca aynı ekip halka çöp torbası dağıtımı yapmıştır.

Belediyeler çöplerin hızla toplanması yönünde uyarılmıştır. Yardım için gelen gönüllüler organize edilerek çöplerin toplanması sağlanmış ve çöp torbası dağıtımı daha etkin hale getirilmiştir.

Ekiplerimiz illerde çöplük olarak kullanılan bölgelere giderek çöp boşaltımını kontrol etmiş ve çöplüklerin düzenli olarak kireçlenmesini sağlamıştır.

Belediye anonsları ve ekiplerimizin verdiği eğitimler sırasında halka çöp torbası kullanmaları ve çöplerin Belediye araçlarının kolayca alabilecekleri yerlerde biriktirilmesi yönünde uyarılar yapılmıştır.

Çevre Bakanlığı'nca tespit edilen yerlere moloz, evsel atıklar ile çöplerin dökümü sağlanmıştır.

Cesetlerden Kaynaklanabilecek Sorunların Önlenmesi

Ölülerin gömülmesi sırasında gereken tedbirlerin alınması ve mezarlık çevresinin kireçlenmesi için ekipler görevlendirilmiştir.

Enkaz altından çıkan bütün cesetler formaldehit uygulanarak hızla gömülmesi sağlanmıştır.

Bölgede ilk günlerde elektrik kesintisi nedeniyle morgların yetersiz kalması ve ihtiyacı karşılamaması nedeniyle frigo firik kamyonlar morg olarak kullanılmıştır.

Dezenfeksiyon ve Vektörlerle Savaş Uygulamaları

Bakanlığımız Sıtma Savaşı Dairesi Başkanlığı ile işbirliği içinde sıtma savaş memurları, çevre sağlığı teknisyenleri ve Belediye ekipleri Bakanlığımız koordinasyonunda dezenfeksiyon ve vektörlerle savaş uygulamaları yapmıştır.

İller harita üzerinde bölgelere ayrılarak; enkazlar, çöp alanları, su birikintileri çeşitli dezenfektanlarla dezenfekte edilirken, sivrisineklerin uçma zamanı olan sabah ve akşam saatlerinde sisleme ile insektisit uygulamaları yapılmıştır. Ayrıca yağmurların artmasıyla larva mücadelesi amacıyla sivrisineklerin üreme alanları olan su birikintileri arttığından bu üreme alanlarında biyolojik larvasit uygulamaları yapılmıştır.

Aynı bölgelerde benzer insektisitlerin uygulanması nedeniyle direnç oluşumunu engellemek için insektisit uygulamalarının koordine halde tek elden yürütülmesi zorunludur. Bu yüzden Bakanlığımız koordinasyonunda Belediyeler ile işbirliği yapılarak aynı yerlerin defalarca ilaçlanması ve yanlış ilaç kullanımı engellenmiştir.

Sağlıklı Gıda Teminin Sağlanması Ve Bozulmuş Gıdaların İmhası

İlk günlerde sadece ambalajlı ve sağlıklı kuru gıda tüketildiğinden ve yaş sebze meyve girişi olmadığından gıda kaynaklı bir sağlık problemi ortaya çıkmamıştır.

İlerleyen günlerde yapılan gıda yardımları içerisinde bozulmaya müsait peynir, helva gibi gıdaların tehlike oluşturma riski nedeniyle gıda ekipleri oluşturulmuştur. Bu ekipler aşevlerinin, açılan gıda satış yerlerinin ve gıda dağıtımı yapılan yerlerin denetlemesini ve bozuk gıdaların imhasını sağlamıştır.

Deprem bölgelerine yardım amaçlı gelen ve sayıları sürekli değişen aşevleri çevre sağlığı ekiplerince sürekli kontrol altında tutulmuş ve aşevlerinde çalışanlardan portör muayenesine yönelik gaita numunesi alınmıştır.

Halkın Çevre Sağlığı Ve Salgın Hastalıklar Konusunda Eğitimi

Bir çevre sağlığı ve gıda kontrol planının işe yarayabilmesi için halk desteği şarttır. Halkın katılımı olmadan hiçbir çevre sağlığı koruma programı başarıya ulaşamaz. Bu yüzden ilk günden itibaren sağlık ekiplerimizce halkın kişisel hijyen ve çevre sağlığı konularında eğitimine büyük önem verilmiştir.

Bu amaçla halkı eğitici metinler hazırlanarak gerek Belediye anonsları, gerekse ambulansların anons sistemleri ile sadece pet şişelerden içme suyu ihtiyacının karşılanması, belgesiz tankerlerden su alınmaması ve bu suların içilmemesi, çöplerin çöp torbalarına konulması ve Belediyenin kolayca toplayabileceği yerlerde biriktirilmesi, tuvalet ihtiyaçlarının seyyar helalarda karşılanması vb. konularda gün boyunca halk sağlığı eğitimi yapılmıştır

Ayrıca sahaya çıkan tüm ekiplerimiz halkla bire bir ilişkiye geçerek çöp torbası, çamaşır suyu, ferdi klor solüsyonu dağıtarak çevre sağlığı eğitimi vermişlerdir.

Halkın temizlik ve hijyen maddelerine olan ihtiyacı tespit edilmiş, bu kapsamda yapılan yardımlar yönlendirilerek halka ulaşması sağlanmıştır.

Toplu Halde Yaşanan Yerlerin Kontrolü

Salgın hastalıkların önlenmesinde toplu yaşanan yerlerin kontrolü büyük önem taşıdığından ekiplerimiz sürekli çadır kentlere giderek sağlıklı su ve gıda, hijyenik tuvaletler, çöplerin toplanması, genel dezenfeksiyon vb. işlemlerin yapılması için gereken tedbirleri almışlardır.

RUH SAĞLIĞI ÇALIŞMALARI

Deprem sonrasında; yaşanılan felakete bağlı olarak kişilerde korku, çaresizlik, yalnızlık, öfke, suçluluk gibi değişik yoğunlukta ruhsal tepkiler ortaya çıkmış ve çıkmaktadır. Felaket sonrası yeterli toplumsal, tıbbi ve ruhsal destek gibi etkenlere bağlı olarak, ortaya çıkan bu tepkilerin "ruhsal hastalık" olarak değerlendirilmeyip, örseleyici olaylara karşı verilen "normal tepkiler" olarak ele alınması gerekmektedir. Bu tepkilerin ruhsal bozukluklara dönüşmesini önlemenin en temel yolu; koruyucu ruh sağlığı çalışmaları kapsamında olayı doğrudan ya da dolaylı olarak yaşayan herkese "psikolojik ve sosyal" açıdan destek olabilmektir. Bu çerçevede; soruna yönelik sosyal destek sistemlerinin harekete geçirilmesi, kişilerin yaşadıkları ruhsal tepkiler açısından bilgilendirilmeleri ve risk gruplarının erken dönemde belirlenerek tanı, tedavi ve rehabilitasyonun yapılmasıdır.

Bakanlığımız, deprem bölgesinde yürütülen ruh sağlığı hizmetleri kapsamında psikolojik ve sosyal destek hizmetlerini koordine etmek ve kurumlar arası işbirliğini sağlamak amacıyla

Bakanlığımız Ruh Sağlığı Dairesi Başkanlığı elemanlarını görevlendirmiştir. Yapılan çalışmalar; ***durum saptama, kurumlar arası işbirliği, poliklinik hizmetleri, psikolojik ve sosyal destek hizmetlerinin yapılandırılması, 1. Basamak sağlık personeline yönelik eğitim çalışmaları ve izleme-değerlendirme aşamalarından*** oluşmuştur.

Durum Tespit Çalışmaları

Öncelikle bölgede psikolojik ve sosyal destek veren resmi ve gönüllü kuruluşlar belirlenmiştir. Bu kuruluşlardan görevli ve gönüllü çalışacak personel tespiti yapılmıştır. Ancak bu kuruluşlar ve gönüllülerin bölgeye gönderdikleri elemanların sayısının son derece sınırlı sayıda ve bilgi eksikliği içerisinde olduğu görülmüş, bu kişiler bir araya getirilerek ne tür çalışmaların yapılacağı konusunda ortak kararlar alınmıştır.

Daha sonra çocuklarla ve ailelerle görüşmeler yapılarak ihtiyaç alanları ve sorunlar belirlenmiştir. Özellikle anneler kendilerinin ve çocuklarının yoğun olarak korku, kaygı gibi duyguları yaşadıklarını, uykuya dalmakta güçlük çektiklerini, her şeye öfke duyduklarını, olumsuz duygularını çocuklarına yansıttıklarını ve onları fiziksel olarak örseleme eğiliminde olduklarını; çocuklarını fiziksel ve sosyal risklerden korumada güçlük çektiklerini, geleceğe yönelik güvensizlik ve çaresizlik içinde olduklarını, kendilerine verilecek desteklerle ilgili belirsizliğin olduğunu zannettiklerini, kısaca ruhsal açıdan yardıma ve tedaviye ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Bu çerçevede hissedilen ihtiyaçlar belirlenerek; toplu yaşam alanlarında çocuklara ve yetişkinlere yönelik yapılacak hizmetler planlanmıştır. Hizmet birimlerinin alt yapısına yönelik olarak; kamu ve özel kuruluşların katkılarıyla oyun ve psikososyal hizmet birimi çadırları kurulmuş; bu çadırların iç donanım, oyuncak, oyun parkı ihtiyacı belirlenerek bu ihtiyaçlar giderilmiştir. Hizmet birimlerinde çalışacak psikolog, kreş öğretmeni, sosyal hizmet uzmanı ve öğretmenlerden oluşan ekipler kurulmuştur. Ayrıca, psikiyatri polikliniği olarak çalışan birimler oluşturulmuş, psikolojik olduğu kadar tıbbi yardıma da ihtiyacı olan kişiler tespit edilmiştir. Bu birimlerde görevli uzmanlarla görüşülerek ilaç ihtiyacı belirlenmiş ve kriz masalarına bildirilmiştir.

İşbirliği Çalışmaları

Deprem bölgesinde kriz masalarında görevli İçişleri Bakanlığı, Sağlık Müdürlüğü, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu başta olmak üzere, Askeri Birlikler, Üniversiteler, Türk Tabipleri Birliği, Türk Psikologlar Derneği ve gönüllü kuruluşlarla koordinasyon sağlanmış ve gerek tedavi edici gerekse koruyucu ruh sağlığı çalışmalarının organizasyonu yapılmıştır. Özellikle oluşturulmuş çadır kentlerde psikososyal hizmet birimlerinin alt yapısı, personel dağılımı ve çalışma biçimi ile gönüllülerin hizmete entegre olma biçimi belirlenmiştir.

Poliklinik Hizmetleri

Bakanlığımızın kadrolu elemanları yanı sıra üniversiteler, özel hastaneler ve gönüllü kuruluşlarda görevli psikiyatristler ortaya çıkan akut stres bozukluğu ve post-travmatik stres bozuklukları ile birlikte ağır ruhsal bozukluğu olan kişilerin tedavisine yönelik çalışmaları yürütmektedirler. Başta sahra hastaneleri olmak üzere çadır kent gibi toplu yaşam alanlarında sürekli olarak poliklinik çalışmaları sürdürülmekle birlikte gezici ekiplerle tüm bölgeye hizmet verilmeye çalışılmaktadır. Gönüllü kuruluşların belli bir süre sonra bölgeden ayrılacakları düşünülerek hizmetin sürekliliğini sağlamak için; Genel Müdürlüğümüzce çadır kentlerde oluşturulacak "sağlık ocaklarında" bir psikiyatrist, bir psikolog ve bir sosyal hizmet uzmanının birinci basamağa entegre olacak şekilde hizmet vermesi planlanmış, bu amaçla gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

Psikososyal Destek Birimi Çalışmaları

Çadır kentlerde toplu yaşama yönelik eğitici, geliştirici, koruyucu, tedavi ve rehabilite edici psikososyal hizmetleri başlatmak üzere resmi ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği içerisinde "kapalı ve açık oyun alanları" oluşturulmuştur. En az bir sosyal hizmet uzmanı, bir psikolog ve gönüllülerden oluşan "Psikososyal destek birimleri" ile hizmet verilmiştir Bu birimlerle çadır kentlerde insan kaynaklarının dengeli bir biçimde dağılımı sağlanmış, gönüllü çalışmalar destek güç olarak ele alınmış ve çalışma stratejileri belirlenmiştir. Bu çalışmalar işbirliği anlayışı çerçevesinde geliştirilmiştir.

Özellikle çadır kentlerin bazılarının askeri birliklerin yönetiminde olması nedeniyle, çadır kent sorumlularına toplu yaşam alanlarında yapılacak ruh sağlığı hizmetlerine yönelik bilgiler verilmiştir.

Çocuklarda ortaya çıkan travmanın etkisini azaltmak ve çocuğun sosyal çevresini geliştirerek kayıpların etkisini azaltmaya yönelik "çocuk oyun çadırı" ve "oyun parkları" kurulmuş ayrıca "görüşme çadırları" oluşturulmuştur. Bu birimlerde "resimle, oyunla tedavi" çalışmaları yürütülmektedir. Yapılan çalışmalar izlendiğinde; depremin özellikle çocuklar üzerinde etkisini belirlemek ve ortadan kaldırmak amacıyla yapılan serbest resim çalışmasında; ilk uygulamada çocukların çoğunluğunun "yıkılan evler, ağlayan insanlar" çizmelerine rağmen, oyun gruplarının oluşturulmasından sonra yaptıkları ikinci resimde "güneş ve gülen insanların" çizildiği fark edilmiştir. Bu da psikososyal destek çalışmalarının kısa sürede olumlu sonuçlar verdiğini göstermiştir. Annelerin de çocuklarının faaliyetlerini izlerken, büyük bir rahatlama içinde oldukları, kendilerini güvende hissettikleri ve verilen hizmetin önemini fark ettikleri gözlenmiştir. Özellikle annelerin ve gençlerin kaygılarını azaltmak ve onları harekete geçirmek için hizmetlere katılımlarını sağlayıcı nitelikte gönüllülerin eğitimi yapılarak çalışmalara destek olmaları sağlanmıştır.

Birinci Basamak Sağlık Personeline Yönelik Eğitim Çalışmaları

1.basamakta psikolojik ve sosyal destek hizmetlerini yapılandırmak amacıyla; üniversitelerle işbirliği içerisinde pratisyen hekim, ebe ve hemşireler ile birlikte halka yönelik temel mesajları içeren eğitim materyalinin hazırlığına başlanılmıştır. Deprem bölgesinde halk eğitimi çalışmalarına depremin ilk günlerinden itibaren düzenli olarak başlanmıştır.

İzleme Ve Değerlendirme

Yapılan ve yapılması planlanan hizmetlerin bir plan/program dahilinde izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla çalışmalara başlanmıştır. İllerin yaptığı çalışmaları izlemek amacıyla "Ruh Sağlığı Çalışmaları Haftalık Bilgi Formu" hazırlanmıştır. Bununla birlikte, alanda yürütülen hizmetler Daire Başkanlığı personelinin periyodik olarak sahaya yapacağı ziyaretlerle değerlendirilmiştir.

Periyodik olarak kayıtların incelenmesi ve bölgeye yapılacak durum değerlendirme gezileriyle aktiviteler yeniden düzenlenmiştir. Uzun vadeli olarak, ihtiyaçların belirlenmesi, birinci basamak sağlık personelinin eğitimi ve eğitim materyalinin geliştirilmesi, hizmetin planlanıp yürütülmesi için ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlanarak çalışmaların yürütülmesi için bir proje çalışmasına başlanılmıştır.

Deprem bölgesine yönelik çalışmalarımız hassasiyetle sürdürülmekte olup, göstermiş olduğunuz ilgiye teşekkür ederiz.